

Sydfynsk Kulturmarathon

Gamle slotte, moderne
kunst og shopping.

Fynske Fodspor

6

Planlæg din rute

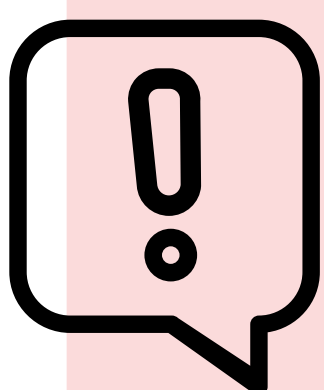

Ruten er **6 km**.

Vejledende tid **6-8 timer**.

Denne rute er en kombineret bil- og gårute. Den besøger Broholm Slot, Svendborg by og Valdemar slot. Alle tre steder ligger på det sydlige østfyn, og kan nås i løbet af en dag, hvis du er i bil. Hvis ikke man har en hel dag eller hvis man hellere vil bruge længere tid i Svendborg, anbefaler vi at fravælge et af slottene. Forslag til tidsplan: Broholm Slot om formiddagen, frokost og Frederiksø. Valdemar Slot om eftermiddagen til tidlig aften, hvis man vil se det hele. Der er ca. 20 min. kørsel fra Broholm til Svendborg og 20 min. fra Svendborg til Valdemar Slot.

Bemærk, at en del punkter ligger i naturen, hvilket betyder, at de kan være udfordrende at nå for gangbesværede.

Rute introduktion

Den Sydfynske Kulturmarathon er en kombineret bil- og gåtur, som egner sig for alle. Den tager dig fra Broholm Slot med dets skjulte skatte til kunst og kulturøen Frederiksø i Svendborg og ender ved det smukke Valdemar Slot på Tåsinge, tæt på Nørreskoven og mindstedet for en stor kærlighedstragedie. Ruten kan varieres og mixes som det passer dig. Man kan gøre det som en kortere udflugt eller en hel dag.

Rutekort

 Rute
 Vej

 Interessepunkt

 Valgfrit punkt

Start adresse
**Broholmsvej 32,
5884 Gudme**

Vælg et interessepunkt

Broholm Slot

Broholm Slot

Broholmsvej 32

5884 Gudme

Estimeret tid: 2-3 timer

Første stop er det smukke Broholm Slot. Slottet byder på både sengotiske og renaissance bygninger, en udstilling med bronze, jern og stenalderfund, en smuk restaurant og en voldgrav. Man kan også få lov at gå ind i flere af stuerne. Der er en lille butik med information og handel med lokale delikatesser.

Det er et godt stop på en til flere timer, afhængigt af hvad man har lyst til at se.

Broholm har også overnatning.

Det siges at Broholm blev anlagt på to øer forbundet med en bro. Dengang kaldtes øer for holme – deraf fik slottet navnet Broholm. Derudover kom H.C. Andersen som gæst i flere omgange, blandt andet fordi hans bøger blev flittigt læst på Broholm. Han nævner det i sine dagbøger. Slottet er også kendt for hunderacen Broholmer samt deres æbler, Broholm æblet. De vokse på engene og i parken nær hovedbygningen. De hedder også

Broholm

Rosencæblet. De er små saftige efterårsæbler.

De nuværende ejere har haft slottet i 13 generationer, siden 1730. En af godsets ejere, N.F.B. Sehested (1813 - 1882) interesserede sig for oldtiden. Han interesserede sig så meget for arkæologi, at han tog initiativ til omfattende udgravninger. På en enkelt mark fandt man ikke færre end 2.270 jernaldergrave.

Broholms jorder var meget rige på oldtidsfund, ikke mindst fordi nordens største jernaldergravplads ligger lige overfor hovedgården. Der er derfor mange historier om Broholm og fundne skatte (se sagn nedenunder). Men rent faktisk blev der fundet en guldskat på fire og et halvt kilo. Det skete på markerne til Broholm i 1833. Skatten indeholdt guldsmykker til både mænd og kvinder og andre oldtidsfund. Oldsagssamlingen er i dag udstillet på Broholm, mens Broholm-skatten på de 4,5 kilo kan besøges på Nationalmuseet.

Sagn om Broholm - Broholm-skatten

En vinterdag stod en kobberkedel foran trappetårnet til Broholm. Selvom den var tung, bar tjenestefolkene den op til fruens soveværelse. Det var en mægtig skat, som en høvding engang havde sænket i Lillesø. Nu brød svenskekrigen ud, og fruene på Broholm ønskede, at skatten skulle i sikkerhed. Kedlen blev sat på en slæde, og i hastværk kørte de over Gudme Sø. Isen brast, og kedlen forsvandt i dybet. Endnu har ingen fundet Broholms skat.

Sagn om Broholm - Troidenes sølv

En pige gik ved aftenstide forbi Lillesø ved Broholm. Hun så en flok trolde rode i dyngerne ved søens bred. Dyngerne skinnede som sølv, men da hun kom derhen, var det blot tørvestakke, og troidene var væk. Hun tog to af tørvene i forklædet. Da hun hjemme rystede forklædet, faldt to sølvklumper ud. Dagen efter gik hun til fruén på Broholm og afleverede sølvet. Fruén, Ide Lunge, forarbejdede sølvet til fine smykker, som hun forærede pigen.

Broholmer Hunde som spøgelses vagt

Kong Frederik VII ejede flere broholmere. De afløste alle hinanden, som alderdommen tog dem, og dem alle døbte hans majestæt "Tyrk". Den sidste "Tyrk" lod han udstoppe, og den kan idag ses på Møntergården i Odense.

Ti minutter før Kong Frederik VII's sengetid blev Tyrk altid sendt ind i hans soveværelse, og når majestæten var klar til at gå i seng, havde hunden således skræmt alle spøgelses væk.

Svendborg og Frederikse

Næste stop er Svendborg. Her er lækre butikker, gode madsteder og en skøn hovedgade med gamle huse. Ofte er lamperne langs hovedgaden udsmykket med skiftende kunst. Man kan drive omkring i byen og shoppe, eller man kan tage ned til Frederikse - kunst og kulturøen i havnen.

Svendborg

Svendborg er Fyns næststørste by efter Odense. Det er en ældgammel by, som går mere end 750-år tilbage i tiden, ja, faktisk har folk boet i området siden stenalderen, og der er mange gravhøje på bakkerne omkring byen. Selvom Svendborg de sidste 150 år har erhvervet sig ved industri, herunder skibsbyggeri, er de charmerende gamle gader, torve og gårdmiljøer stadig bevaret i bykernen. Her er mange lækre butikker og gode madsteder. Byen åbner op mod havnen, kulturøen Frederikse, og Svendborgsund, med udsyn til Svendborgsundbroen, som forbinder Fyn med Tåsinge. Vores anbefaling er at bruge tiden i Svendborg på Frederikse, samt på

Svendborgs hovedstrøg, med mange gode butikker og madsteder. Frederiksø har også spisesteder.

Parker i havnen ved Frederiksø. Der er som regel plads og så er man i gå afstand mellem Frederiksø og Svendborgs butiksgade.

Svendborgs historie: En borg ved sundet

I 1100-tallet blev en borg anlagt ved sundet. Rundt om borgen opstod først et fiskerleje og snart begyndte de første huse at skyde op. Svendborg hed oprindeligt Swineburg. Man mener, at Swineburg betyder "borgen med svin", hvilket kan referere til, at der var mange grise inden for byens voldanlæg, eller marsvin i havet ud for byen. Byen blev befæstet med voldgrave allerede omkring 1200 og fik samtidig sine købstadsprivilegier.

I løbet af 1200-tallet fik Svendborg fire gejstlige institutioner: to sognekirker (Vor Frue og Sankt Nikolai, der begge er bevaret), en

Sankt Jørgensgård syd for byen (hvor kirken er bevaret) og et franciskanerkloster, som ikke findes mere.

I Svendborg lå desuden borgen Ørkild som beskyttede byens østlige side. Borgen blev besejret og nedbrændt under Grevens Fejde i 1534, der markerer afslutningen på en lang og voldsom middelalder for Svendborg, hvor byen gentagne gange blev belejret, plyndret og nedbrændt. Efter Grevens Fejde genopstod byen af asken. Rencæssancen bød på økonomisk fremgang, som varede indtil 1602, hvor pesten (endnu engang) kom til byen. Kort tid efter begyndte Svenskekrigene - 12 på hinanden følgende krige - som hærgede Svendborg i en sådan grad, at

folk begyndte at forlade byen. I 1672 havde byen således kun 1.000 indbyggere tilbage. Efter Svenskekrigene, og pga. sin gode beliggenhed i forhold til handel og fiskeri, begyndte byen at vokse igen, og i 1769 havde byen 1.714 indbyggere. De gode år fik imidlertid et brat endeligt, da byen i 1808, i forbindelse med Napoleonskrigene, blev besat af spanske og franske tropper.

Efter en voldsom koleraepidemi i 1853 begyndte det omsider at lysne for Svendborg. Med industrialiseringen i slutningen af 1800-tallet trådte Svendborg ind i en ny æra og mange driftige virksomheder opstod. Det skabte arbejdspladser, og byen begyndte at vokse. I 1911 havde byen således 12.667 indbyggere. Til sammenligning havde den i 2020 ca. 27.000 indbyggere.

Kunst- og kulturøen Frederiksø

Frederiksø

5700 Svendborg

Frederiksø, sydfyns kunst- og kulturø, er beliggende i Svendborg Havn med mere end 20 værksteder, gallerier, caféer og venues. Som gæst på øen kan du bl.a. opleve koncerter og udstillinger, deltage i kreative workshops, besøge de åbne værksteder og showrooms, og når vejret tillader det, kan du spille minigolf eller nyde en drink og lidt streetfood på kajen. Her kan man bruge et par timer eller en halv dag, afhængigt af hvad man har lyst til. Ud over at Frederiksø byder på masser af kulturoplevelser året rundt, er det et spændende område at bevæge sig rundt på, bl.a. på grund af de industrielle spor, som man stadig kan se.

Øen var oprindeligt en sandbanke som hed Koholmen. Den voksede gradvist ved hjælp af ballast fra tilsejlende skibe og opgravet dynd fra havnen. Frederiksø er opkaldt efter Kong Frederik 7.

Øen blev siden base for især skibsindustri og mere end 400 skibe er søsat fra øens to værfter. Ring-Andersen Skibsværft lå på øens nordlige side, og Svendborg Stålskibsværft i syd. Mere end 10.000 mennesker har arbejdet på Frederiksøs værfter.

Svendborg Stålskibsværft fra 1916 havde egen kraftcentral, og de buede haller var Svendborgs første bygninger af jernbeton.

Mange af de bygninger, du kan se på Frederikssø i dag, stammer fra dengang. Svendborg Værft var indtil lukningen i 2001 en af Svendborgs største virksomheder.

I dag lever øens traditionelle industri side om side med kunstnere, iværksættere, musikere og restauratører. Øens rå omgivelser og store lokaler med uudnyttet potentiale tiltrækker driftige kreative, og mange nye tiltag ser dagens lys her. Øens enestående atmosfære og dens kulturelle tilbud tiltrækker mange svendborgensere og gæster udefra.

D

Spedalske i Svendborg

Skt Jørgen Kirken kan besøges som en afstikker. Den var oprindeligt hospitals kirke viet til de spedalske. Mens de stadig levede udslyedes de af samfundet gennem denne kirke, før de blev sendt ind i det nærmeste man kommer dødsriget på jord: nemlig de spedalskes by. Derudover er det et imponerende udsigtspunkt, hvor man står næsten under Svendborgsundbroen. Ude på spidsen efter kirken, er der en pavillon, hvor man kan holde picnic.

I slutningen af 1200-tallet oprettedes et hospital for spedalske i Svendborg. Disse

kaldtes i Norden for Sankt Jørgensgårde efter de spedalskes skytshelgen, Sankt George (Sankt Jørgen på dansk). Sankt Jørgensgårdene blev anlagt i udkanten af købstæderne, i Svendborg cirka 1 kilometer vest for byen. Sankt Jørgens Kirke i Svendborg er det eneste levn i Danmark fra disse spedalskhedshospitaler.

De spedalske levede af almisser fra de rejsende, og Sankt Jørgensgårdene blev derfor opført ved købstædernes indfaldsveje. Det var også gældende her i Svendborg, hvor landevejen fra Odense gik lige forbi, og der sandsynligvis også var en færgeoverfart til Tåsinge nedenfor Sankt Jørgensgården. De spedalske måtte under ingen omstændigheder komme i kontakt med de raske, for man vidste godt, at sygdommen smittede, så de skulle klapre med klaptræ eller larme med skralder for at advare andre om deres tilstedeværelse.

Hvor de hvide bygninger ligger i dag, lå før i tiden hospitalsbygningerne. Nogle af dem er udgravet af arkæologer i 2006. Spedalskhed er en infektionssygdom, der især sætter

sig i svælget, næsen og fingre og tæer. Infektionen nedbryder alt vævet, og derfor taber spedalske fingre, næse, tæer og med tiden større dele af kroppen. En alvorligt syg spedalsk ser meget uhyggelig ud! Man kan leve længe med sygdommen, og derfor har de spedalske, i deres små hytter og usle tøj, haft god tid til at etablere sig i et lille samfund indenfor murene.

Når en spedalsk skulle indlægges på hospitalet, skulle patienten først igennem kirken. Det var munke, som drev hospitalet. Patienten forlod sin familie ved porten for aldrig at se dem igen. Herefter fik man nyt tøj på, og blev lagt på en bære foran alteret i den lille kirke, der i starten bare var af træ.

Her blev der holdt i begravelsesceremoni for én, hvori bl.a. disse ord indgik: Du er død for verden, men levende for Gud. Det betød, at man ikke længere var en del af den almindelige verden, men nu kun var levende for Gud og munkene. Man har senere fundet adskillige skeletter af spedalske under kirkens gulv.

De smukke glasmosaikker er fra 1960'erne. De lilla og gule er et billede på lægeplanten, jordrøg, hvis udtræk kunne lindrer smerterne fra sygdommen. Plantens blomster er lilla, og udtrækket bliver gult.

Hvis du vil spise frokost under broen, er der en dejlig pavillion ude for enden af pynten, efter kirken

Valdemar Slot

Sidste stop på ruten er Tåsinge.

Her kan I opleve Valdemar Slot: et af Danmarks smukkeste slotsanlæg og den kæmpestore Ambrosius eg. En helt særlig tragedie knytter sig til Nørreskoven cirka en kilometer fra slottet, hvor Sixten Sparre og Elvira Madigan mødte deres endeligt.

Her kan I bruge mellem 2 timer til en halv dag, afhængigt af hvad I vil se. Hvis I vil se egen, er den 1 kilometer fra slottet. Man kan parkere ved Ambrosius egen og derfra også finde mindstedet for Elvira Madigan og Sixten Sparre. Det er cirka en kilometer fra egen. Man kan også parkere ved slottet og gå derhen.

Konger, helte og franske æbler

Valdemar Slot er et af Danmarks mest ikoniske slotte. Det blev bygget af Kong Christian IV. til sønnen Valdemar Christian fra 1639 til 1644.

Det var en tid med krig, for Danmark var konstant i krig mod Sverige og Norge. En af de i alt tolv krige hed Skånske Krig (1675-1679). Den bød på blodige slag til lands og til vands med tabere og helte. Den største danske søhelt hed Niels Juel. Loven sagde, at for hvert af fjendens skibe som han sank, skulle kongen udbetale ham 1/10 af skibets værdi. Det blev til så mange penge, at Kong Frederik V., ikke havde råd til at betale dem, så til gengæld fik Juel lov til at købe Valdemar Slot billigt.

Selvom slottet kun var 40 år gammelt, besluttede Juel, at det skulle sættes i stand. Det var nemlig bygget i Christian IV.s elskede renæssancestil og nu foreskrev moden, at man byggede i barokstil med ny trappe foran og separat indgang til kirken, så folk ikke skulle igennem slottet for at komme til gudstjeneste.

For at gøre et godt indtryk på de bønder, der arbejdede for ham og for at sikre, at de fik deres vitaminer, købte Juel en masse fornemme æbletræer i Frankrig, som han delte ud til alle gårdene på Tåsinge. Bønderne, der ikke forstod, at det var en gave skar i trods træernes rødder over, og Juel måtte bedrøvet overvære, at træerne visnede og sygnede hen. Snart fejede en mægtig storm hen over Tåsinge, og alle træerne blev revet op, så Juel kunne se, at bønderne havde skåret rødderne i stykker. Han blev så vred, at han indkaldte alle bønderne til et møde på slottet, hvor han pryglede en af bønderne som

straf for hærværket. Da vreden havde lagt sig, købte han nye træer til bønderne, som denne gang lod dem være, og det resulterede i, at Tåsinge i mange år havde en af de største æbleproduktioner i Danmark med de mest udsøgte og sjældne æblesorter. Fyn er den dag i dag kendt for sin æbleproduktion. Siden Juel har adskillige adelsmænd holdt til på slottet, men Juels skibskiste står der stadig. Den er så tung, at end ikke fire mænd kan løfte den.

Den kendte holstenske arkitekt G.D, Tschierscke skabte i midten af 1700-tallet det smukke slotsanlæg med de statelige porthuse, som man passerer igennem, når man kommer ind på slottet, den kunstige sø foran slottet samt staldlængerne langs søen. Han skabte også den eventyrlige tepavillon for enden af

søen, hvor herskaberne kunne nyde den gode udsigt med en kop te.

En stor del af året kan man gå i de smukke sale og beundre de mange historiske møbler, der ligesom slottet har været i de nuværende

ejere, familien Luel-Brockdorffs, besiddelse gennem tolv generationer. Familiens utallige portrætter blinker til opmærksomme forbipasserende, puster dem i nakken og fniser, når de ser væk.

Helt oppe under slottets stejle tagryg lever eventyrene stadig, for her findes storvildtjægeren Børge Hinschs (1915-1995) trofæsamling som et gigantisk underkammer med spændende genstande og udstoppede eksotiske dyr fra hans rejser til jordens yderste afkroge.

En kæmpe på engen

Hvis man følger vejen ud gennem porthuset mod syd, kommer man efter cirka en kilometer til et kæmpe egetræ. Det er den 400-år gamle Ambrosius eg, som måler 7,5 meter i omkreds og er et af Danmarks største træer. Egen er opkaldt efter digteren Ambrosius Stub, der omkring 1750 var huslærer på slottet. Han sad efter sigende ofte med ryggen mod den knortede bark, og i løvets plettede skygger skrev og læste han.

Umulig kærlighed

Elvira Madigan og Sixten Sparre

Over for Ambrosius-egen på den anden side af vejen ligger Nørreskoven. Meget er sket i denne skov, men en helt særlig, tragisk historie skiller sig ud. Det er historien om Elvira Madigan og Sixten Sparre.

Den smukke Elvira Madigan (1867-1989) var linedanserinde i et cirkus. Hun forelskede sig i den svenske dragonløjtnant Sixten Sparre (1854-1889), som havde kone og børn. Det var forbudt at have både kone og kæreste, så sammen flygtede Elvira og Sixten fra Sverige til Danmark for at dyrke deres kærlighed. De indlogerede sig på et hotel i Svendborg

som brudepar, men imidlertid kom Elviras cirkus til byen, og da de var bange for at blive genkendt, tog de toget til Troense på Tåsinge, hvor de flyttede ind på et pensionat.

Parret havde efterhånden været på "flugt" i flere måneder, og da de levede godt og ikke sparede, løb de på et tidspunkt tør for penge. Det tvang Sixten til at sende et telegram til sin familie for at bede om støtte, men de nægtede at hjælpe. Nu var gode råd dyre, og Sixten var desperat. Han tog derfor Elvira med på skovtur i Nørreskoven syd for Valdemar Slot. Her spiste de deres madpakker før Sixten skød Elvira og dernæst sig selv. Den

25. juli 1889 skrev avisen: "Derefter er de kun blevet set i et hus ved Nørreskov, hvor de fik et glas vand. Gennem et sumpet krat var de kommet til en lille åben plads, hvor de, under nogle små bøgetræer, havde spist deres mad. Madkurven var tom. Under dem lå et tæppe og desuden fandt man en paraply og en parasol. Han lå til venstre for hende, ramt af et revolverskud i højre tinding, hun var såret af et lignende skud i venstre tinding. Det var åbenbart, at han havde skudt hende og derefter sig selv, thi hendes arme var foldet sammen over brystet, og hans lå udstrakt ved siden af sammen med våbnet. Begges ansigtsudtryk var ganske rolige."

Mindestedet for Elvira Madigan og Sixten Sparre

Stedet hvor selvmordet fandt sted midt inde i skoven er markeret med en mindesten

Der er smukt i skumringstimen, men uhyggeligt efter mørkets frembrud.

Parret er begravet på Landet Kirkegård som ligger lidt 2,5 km derfra

Turen ender her!

Men der er meget mere at opleve.

I kan også se de mange andre ruter på Fyn, der byder på mange forskellige oplevelser. Der er gåture, cykelture, bilture, og tur med skinnecykel. Der er ruter for familier, venner, kærester og dem, der vil udforske på egen hånd. På næste side kan I se et kort med de andre ruter på Fyn, og hente dem ned I gerne vil prøve idag eller en anden gang.

Tak for nu!

Alle ruter

Se alle ruterne på Fyn nedenfor, besøg vores hjemmeside for flere detaljer!

www.fynskefodspor.dk